

Natuurlijk VVE

Een programma vol natuurlijk speelplezier voor jonge kinderen

Natuurlijk VVE is een breed ontwikkelingsprogramma voor kinderen van 2,5 – 6 jaar dat te gebruiken is in de kinderopvang, op de peuterspeelzaal en op de basisschool. Natuurlijk VVE betekent met natuurlijke materialen en in een natuurlijke omgeving werken aan voor- en vroegschoolse ontwikkeling.

Het programma Natuurlijk VVE is ontwikkeld door Veldwerk Nederland en Sardes.

Natuurlijke aanleidingen voor spel

Kinderen komen op een heel uiteenlopende manier in aanraking met de natuur. De meeste knuffels zijn dieren, er is bijna geen prentenboek dat niet over dieren gaat en kinderen spelen graag buiten. In de natuur is ook veel te ontdekken. Spelenderwijs leren is het motto voor de leeftijdsgroep van kinderen van 2,5 tot 6 jaar. De natuur is daarvoor een krachtig middel. De natuur biedt een uitdagende speel-/leeromgeving die kinderen er toe aanzet om te onderzoeken en te ontdekken zoals in de modder spelen, nat worden, klimmen in een boom, met je handen door het zand graaien, beestjes vinden, met een schepnet in de sloot vissen, etc. Als pedagogisch medewerker of leerkracht kun je in de natuur volop inspiratie opdoen voor het bedenken van stimulerende en betekenisvolle natuuractiviteiten.

In voor- en vroegschoolse educatie wordt volop aandacht besteed aan de stimulering van de brede ontwikkeling van het kind.

Natuurlijk VVE gaat niet over de kennis van de natuur. Bij de interactie vertel je de kinderen wat er gebeurt, benoem je de materialen en de handelingen en daag je kinderen uit tot praten. Het gaat er

dus niet om dat de kinderen verschillende namen van bomen moeten leren kennen, of het verschil tussen éénhoevige en tweehoevige dieren. Het gaat om het speelleren in de natuur, waarbij de natuurlijke voorwerpen spelaanleiding zijn binnen voor- en vroegschoolse educatie. Plezier, het beleven en ervaren van de natuur is belangrijk. Uiteindelijk willen we ook dat de kinderen de natuur leren waarderen en respecteren.

Waarom meer aandacht voor de natuur?

Kinderen spelen minder buiten en zitten meer achter de tv en computer dan tien jaar geleden. Veel speelgoed is van plastic en kinderen vervreemden meer en meer van de natuur. Ouders zijn bang dat de kinderen vies worden, of risico's lopen bij het buiten spelen. Als kinderen voornamelijk binnen zijn, ontnemen we ze veel ontwikkelingsmogelijkheden. Richard Louv werkt dit uit in zijn boek *Het laatste kind in het bos. Hoe we onze kinderen weer in contact brengen met de natuur* (2007). Dit boek is weliswaar op de Amerikaanse situatie gebaseerd, maar ook in Nederland zien we de eerste verschijnselen van natuurvervreemding bij kinderen. Kinderen weten bijvoorbeeld niet waar melk vandaan komt of komen vrijwel nooit in het bos of aan het strand.

Het is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen dat ze op jonge leeftijd al in aanraking komen met de natuur. Uit onderzoek (van onder andere Alterra, maar ook internationaal onderzoek) blijkt dat activiteiten in en met de natuur bijdragen aan een gezonde en een evenwichtige ontwikkeling van kinderen. De kinderen praten over ervaringen, leren vanzelfsprekend hoe voedsel groeit en krijgen meer respect voor dieren. Ze leren waarderen, voelen, verbeelden en vormgeven. Uit onderzoek blijkt ook dat fantasiespel in een natuurlijke speelomgeving veel rijker is dan in andere omgevingen.

Vooraf de kinderopvang raakt de laatste jaren meer en meer geïnteresseerd in groene buitenruimten, met natuurlijke materialen. Een natuurlijke speelplaats prikkelt meer zintuigen. Door het klimmen op omgevallen bomen wordt de motorische ontwikkeling gestimuleerd en leren kinderen beter omgaan met risico's. De natuur draagt bij aan het welbevinden van de kinderen: herstel gaat sneller door meer beweging en meer frisse lucht. Contact met de natuur geeft kinderen rust. Ze beleven plezier aan het samenspelen en kweken zo begrip en invoelingsvermogen en laten gevarieerder spel zien.

De combinatie *natuurlijk* en VVE

Van het belang van natuurlijke ruimten en materialen zijn we wel overtuigd, maar hoe zit dat dan met natuur en VVE?

Veel pedagogisch medewerkers doen al veel met de natuur: de seizoenen, een ontdektafel, een prentenboek over de boerderij, plantjes kweken, een wandeling door de buurt.

In Natuurlijk VVE gaan we een stap verder en gebruiken we de natuur en natuurlijke verschijnselen als bron voor gesprek. Door een wandeling in het park ontdekken we bladeren (groot en klein), takken (lang en kort), stenen en nootjes. Door het gesprek met de kinderen kunnen we dat verder uitbreiden naar woorden als gras, struiken, bomen, de boomstronk, de knoppen, het mos, de stam, het pad, etc. Natuurlijke materialen zijn een eindeloze bron van spelplezier, en je kunt er veel mee ontdekken.

Door de koppeling van natuur en natuurbeleving en natuurlijke materialen aan voor- en vroegschoolse educatie, kunnen pedagogisch medewerkers en leerkrachten hun structurele aanpak voor de ontwikkeling van het kind verrijken. We doen dat in de vorm van een activiteitscyclus.

In een activiteitscyclus komen voor een thema of onderwerp de verschillende ontwikkelingsgebieden van kinderen aan bod, zoals de sensomotoriek, taal, rekenen, sociaal-emotioneel, denkontwikkeling/science, creatief en drama en de betrokkenheid van ouders. Het gaat om de brede ontwikkeling van kinderen, door spel en activiteiten.

Voor de verschillende ontwikkelingsgebieden kunnen diverse activiteiten worden bedacht, zoals ontdekken, voorlezen, knutselen, liedjes zingen, naspelen, of kleine experimenten. Daarbij wordt vanzelfsprekend rekening gehouden met de leeftijd van de kinderen, jongere kinderen kun je andere activiteiten aanbieden dan iets oudere kinderen. Een belangrijke activiteit van ieder voor- en vroegschoolse programma is het gesprek met de kinderen, het uitdagen van kinderen om te praten en te redeneren. Dat doen we door het stellen van de juiste – interactieve – vragen.

We werken met het begrip natuurleren. Natuurleren bevordert een onderzoekende en ontdekkende houding: vragen stellen, een redenering opbouwen, een antwoord vinden op vragen. Het prikkelt de nieuwsgierigheid en het denken. Natuurleren geeft kinderen ook de mogelijkheid tot ervaren van de schoonheid van de natuur en het stimuleert processen van zin- en betekenisgeving. Met en in de natuur kun je werken aan de brede ontwikkeling van kinderen.

Er zijn verschillende voor- en vroegschoolse programma's. Deze zijn ontstaan door kwaliteitscriteria voor VVE-programma's aan te reiken. Inmiddels zijn er acht erkende programma's: Boekenpret, Doe meer met Bas, KO-totaal, Piramide, Kaleidoscoop, Speelplezier, Sporen en Startblokken van Basisontwikkeling. Naast deze acht zijn er lokaal en regionaal ook niet erkende programma's in omloop. Natuurlijk VVE sluit bij al deze programma's aan; er is bewust geen keuze gemaakt voor een specifiek programma.

In vier plaatsen vonden pilots plaats met Natuurlijk VVE (Amersfoort, Scheveningen, Amstelveen en Elburg). Ieder van deze locaties had andere of zelfs geen VVE-programma. Natuurlijk VVE sluit zo veel mogelijk aan bij de praktijk die er al is op de locatie. Natuurlijk VVE betekent een verdieping van de kennis van de pedagogisch medewerkers en leerkrachten.

Praktische informatie

Natuurlijk VVE wordt aangeboden als een training voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten, die werken met kinderen in de leeftijdsgroep van 2,5–6 jaar. Natuurlijk VVE sluit aan bij verschillende VVE programma's, maar is geen vervanging van een VVE programma.

De training is bedoeld voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten die natuur een duidelijkere plek willen geven in hun werk. Na afloop van de training kunt u op een meer gestructureerde wijze werken aan de ontwikkeling van de kinderen, waarbij gebruik gemaakt wordt van de natuurlijke omgeving en materialen.

Een reactie van een deelnemer:

Wat was voor jou de meerwaarde van het programma? 'Dat je de activiteiten meer op elkaar afstemt en meer uit een onderwerp haalt. Natuurbeleving heeft op deze leeftijd een enorme invloed. Het heeft effect op hun verdere leven.' (Wilma)

De training bestaat uit twee scholings-/trainingsdagen. Tussen de beide dagen is er de gelegenheid om met opdrachten aan de slag te gaan. De deelnemers krijgen de praktijkgids en tips en aanwijzingen voor activiteiten. Tijdens de training wordt gewerkt met een materiaalkist, waarmee de deelnemers veel nieuwe ideeën op kunnen doen.

Het is geen randvoorwaarde voor de deelnemers om te beschikken over een natuurlijke buitenruimte. Vaak is er in de buurt een park, of anders kun je ook de natuur naar binnen halen. Er zijn genoeg mogelijkheden, die worden ook besproken tijdens de training.

De training wordt verzorgd door een medewerker van Veldwerk Nederland of Sardes.

Uw instelling kan de training in-company en op locatie laten uitvoeren voor een groep van maximaal 16 personen. Nadere informatie over het programma krijgt u op aanvraag.

Kosten

€ 3000,-- per training van 2 dagen.

Veldwerk Nederland

Marc Veekamp

Het Woldhuis 11

7325 WN Apeldoorn

www.veldwerknederland.nl

info@veldwerknederland.nl

055-3684010

Sardes

Lilian van der Bolt

Postbus 2357

3500 GJ Utrecht

www.sardes.nl

secretariaat@sardes.nl

030-2326200

Het programma Natuurlijk VVE is tot stand gekomen door samenwerking tussen Veldwerk Nederland en Sardes, binnen de regeling RDN van het ministerie van EI&L. Veldwerk Nederland is een expert op het gebied van natuur, (ook) in de kinderopvang. Sardes is een specialist op het gebied van het jonge kind en voor- en vroegschoolse educatie.